

Yaddaşlarda yaşayanlar

M

ənim bir xüsusiyyətim var. Hər dəfə yeni bir kitabı mütaliə etməyə başlayanda bir neçə gün onu verəqləyirəm. Kitabın müəllifindən başlamış rəyçisinə, tərcüməçisinə, rəssamına kimi hamı ilə qiyyəbi də olsa tanış olmaq, onlar haqqında müəyyən qədər məlumat almaq istəyirəm. Bu, mənə həmin nəşrin ərəşə gəlməsində iştirak edən şəxslərin bədi, elmi yaradıcılığını izləməyimə imkan yaradır.

İlk dəfə Folkner və Markesi də mütaliə edərkən, mən bu əsərlərin tərcüməsi ilə məşğul olmuş Natiq Səfərovun adı ilə rastlaşdım. Tərcümə o qədər maraqlı idi ki, həmin əsərlərin eia Natiq müəllimin özünün yazdığını sandım. Onun haqqında ətraflı məlumat almaq məqsədilə müxtəlif mənbələrə baş vurdum.

İnternetdən aldığı məlumata görə, Natiq Səfərov əmək fəaliyyətinə Azərbaycan Dövlət Televiziya və Radio Verilişləri Komitəsində texnik kimi başlamışdır (1966). Sonra orada kiçik redaktor (1968-1971), redaktor (1968-1979), "Azərbaycan" jurnalında ədəbi işçi (1979-1980), böyük redaktor (1980-1984), Azərbaycan Dövlət Televiziya və Radio Verilişləri Komitəsində ştatdankənar müxbir (1984-1985), "Yazıçı" nəşriyyatında bədii tərcümə şöbəsinin böyük redaktoru (1985-1989), Azərbaycan Bədii Tərcümə və Ədəbi Əlaqələr Mərkəzində şöbə müdiri, orada sədr müavini (1989-1991), 1992-ci ildən isə "Qanun" jurnalının baş redaktoru vəzifələrində işləmişdir.

O, 1988-ci ildən Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvü, Respublika Jurnalistlər İttifaqının "Qızıl qələm" mükafatı laureatıdır (1976).

Dünya ədəbiyyatından müxtəməz tərcümələr etmiş, İliya İlf və Yevgeni Petrovun "Qızıl dana", Vasili Şukşinin "Qırmızı qovaq", Sanbayevin "Ağ arvana", Oljas Süleymenovun "Asiya" əsərlərini, eləcə də Uilyam Folkner və Qabriel Qarsiya Markesdən tərcümələri rəğbətə qarşılanmışdır. A.Çxeidzenin "Çinari (kəndinin) manifesti", J.Z.Anuyun "Medeya", Lev Tolstoyun "Hacı Murad", Redyard Kiplinlin "Öz kefinə gözən pişik", Vsevolod Vişnevskinin "Nikbin faciə", Aleksandr Vampilovun "Qarğa qarılısı" pyesləri onun tərcüməsində respublika teatrlarında tamaşaya qoyulmuşdur.

Lakin bu, məna yetərli olmadı. Özümdən asılı olmayaraq, üzümü ona tutub bütün qəlbimlə, bütün hissələrimlə-Sən kimsən? Nə deyirsən, Nətiq müəllim?-deyə soruşdum. Bu sualma cavab tapmaq üçün onun əlimə keçən tərcümələri ilə tanış olmağa başladım. Beləliklə, qarşımda sirlərlə, obrazlarla, hətta deyərdim, səslərlə dolub bir dünya canlanmışa başladı. Amerikada Vətəndaş Müharibəsinin iştirakçısı olmuş mister Harrisin dünyanı yandırır-yaxan qəzəbi (U.Folkner "Yanğın"), üzünü doğmaqda olan günəşə tutub həyatın dadını duyan və güclü ölmə aparılan zəncinin kədərli vida nəğməsi (U.Folkner "Qırmızı yarpaqlar"), artıq geridə qalmış gəncliyinin həsrətini çəkən kapitan Reyersenin xətirələri (Knut Hamsun "Cənub ulduzu")nun kapitan-Reyersen". İsaibel Makondadanın günlərin, saatların axtarışı (Qabriel Qarsiya Markes "İsaibel Makondada yaşğa baxır"), dünyasını dəyişmiş Estebanın-dünyanın ən gözəl ölüsünün hamını valeh edən uçağı və əzəməti (Qabriel Qarsiya Markes "Dünyanın ən gözəl ölüsü") obrazlı şəkildə mənim yaddaşıma köçdü.

Müxtəlif yazıçılar, tanınmış insanlar haqqında olan memuar, publisistika və müsahibələrin Azərbaycan dilinə çevrilərək tərcümə edilməsi məni inandırır ki, tərcüməçinin də vətəndaşlıq borcu yaxşı tərcümə etməkdir. Natiq müəllim bu vəzifənin öhdəsindən şərlə və böyük ustalıqla gələ bildi.

Ürəkə deyilsə, yazılısı o qədər söz var ki... Bir ömür buna yetmir. Çox təəssüf ki, Natiq müəllimin də ömrü buna çatmadı və dünya ədəbiyyatı onun simasında öz istedadlı tərcüməçilərindən birini itirmiş oldu. Tez-tez müxtəlif ədəbi nümunələrə müraciət edən Natiq müəllim özündən sonra böyük söz karvanı qoyub getdi. Bir oxucu kimi hər dəfə kitab rəflərinin yanında, kitab satılan mağazaların önündən ötüb keçəndə yadıma istedadlı yazıçı Ələviyyə Babayevanın bir cümləsi düşür. Natiq Səfərov sanki onun dili ilə üzünü oxucuya tutur və "getmə, dost, ayaq saxla", - deyir. "Bir ünvanım da var, qoy onu da deyim. Məni kitab səhifələrində axtar. Axı kitabın ömrü insanınkindən uzundur".

...Əlimdə bir kitab var. Bu, istedadlı jurnalist Nuraiddin Babayevin "Qızlar, sözüm sizədir" adlı, müəllimin həyat, insanlar, məhəbbət və nifrət, əxlaq haqqında publisistik düşüncələrinin toplandığı əsərdir. Kitabla lap çoxdan, 1976-cı ildə, hələ məktəbdə oxuyarkən tanış olmuşam. Bu kitab dünyagörüşümü yenilik gətirməklə yanaşı, məni həmin illərdə Azərbaycan radiosunda efirə çıxan bir verilişə - "Natəvan" qızlar klubuna yaxınlaşdırdı. Həmin veriliş mənim mədəni rəfiqəmə çevrildi. Onun hər gəlişini səbirsizliklə gözləyir, gələcək həyat yollarım üçün özümə yeni bir istiqamət seçirdim. Azərbaycan klassik ədəbiyyatının ən zərif və istedadlı xanımlarından sayılan Xursidbanu Natəvanın adını daşıyan bu veriliş hər səhifəsində gənclərin əxlaq və tərbibiyəsindən, ənənələrə münasibətindən, dostluq və məhəbbətindən söhbət açırdı.

İllər keçdi. Bir gün kitabxanada kitab rəflərinin arası ilə gəzərkən gözümə bir kitab dəydi: N.Babayev. "Qızlar, sözüm sizədir". Köhnə illərimlə, keçmiş gəncliyimlə yeni görüşüm baş tutdu və bu görüş mənim yadıma "Natəvan" qızlar klubunu saldı.

"Natəvan" qızlar klubu 1970-ci illərin ortalarında fəaliyyətə başlamışdı və Azərbaycan radiosunun ən maraqlı, ən uğurlu proqramlarından sayılırdı. O, həm respublikamızda, həm də ondan uzaqlarda yaşayan həmvətənlərimiz arasında böyük maraq doğurmuşdu. "Klubun" müəllifləri sırasında Natiq Səfərov, Fəridə xanım Aslanbəyova kimi istedadlı jurnalistlər var idi. Bu verilişə görə 1975-ci ildə Fəridə xanım, 1976-cı ildə isə Natiq müəllim Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin "Qızıl Qələm" mükafatına layiq görülmüşdülər. Bu, onların gərgin əməyinə verilən layiqli qiymət idi. "Natəvan" qızlar klubunun bir neçə verilişinin hazırlanmasında istedadlı jurnalist Şəfqət xanım Əlixanlı da iştirak edirdi. O, Natiq Səfərov tərəfindən buraya dəvət almışdı.

1976-1977-ci illərdə Azərbaycan Respublikasının xalq artistləri Ofeliya Sənanı, Amaliya Pənahova, Flora Kərimova verilişin aparıcıları olmuşdular.

Həmin vaxtdan uzun illər keçsə də, "Natəvan" qızlar klubu öz sözü, söhbəti ilə tamaşaçılarının yaddaşlarında yaşamaqda davam edir. Bu gün də insanlarda tərbiyə edilməyə çalışılan sadəlik və böyüklük, qeyrat və təəssübkeşlik, vətəna, ətrafda yaşayan, hər gün üzbuüz gələn insanlara dostluq, əxlaqi təmizlik kimi hissələrin əşləndiyi verilişlərə ehtiyac duyulmaqdadır.

● **Cəmilə SƏMƏDOVA,**
Səbail Rayon MKS-in
kütləvi tədbirlər şöbəsinin müdiri